

DOKTORI (PHD) ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

Vigh Péter Levente

Irodalom és történelem között

A kritikai életrajz mint interdiszciplináris műfaj: a ködlovag és gentleman
Lovik Károly

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
Irodalomtudományi Doktori Iskola, Modern Irodalomtudományi Műhely

A Doktori Iskola vezetője: Prof. Dr. SZELESTEI NAGY László DSc egyetemi tanár

A műhely vezetője: Dr. habil. HORVÁTH Kornélia PhD egyetemi docens

Témavezető: Dr. TARJÁNYI Eszter CSc egyetemi docens

BUDAPEST
2016

I. A kutatás előzményei, problémafelvetés

Lovik Károly 1915-ben halt meg, innentől számítva a mai napig nem múlt el úgy évtized, hogy ne írtak volna róla tudományos jellegű munkát, mégis az elfeledett író, a kánonból kiszorult századfordulós kismester narratívája határozta meg a vele kapcsolatos diskurzust. Ez egyszerre jelentette azt, hogy a kutatásnak voltak előzményei is, azonban egy döntő hiányra építettem: az életrajz és a vele szorosan összefüggő életmű szisztematikus, forrásokon alapuló részletes vizsgálatára. Eltérő elbeszélés módokra alapozó, versengő értelmezői hagyományok (kődlovag – gentleman) alakultak ki, melyek döntő többségükben ma is alapvetően határozzák meg a vele és más századfordulós novellistákkal kapcsolatban a tudományos érdeklődés horizontját, a recepció lehetőségeit. A dolgozat problémafelvetése így arra irányult, hogy mennyiben lehetséges ezeket a töredezett, a feltáró jellegű kutatás felé korábban érdeklődést nem mutató elbeszélői hagyományokat szintetizálva megújítani, úgy, hogy közben az olvasók Lovik Károly eddigi legrészletesebb, széleskörű forrásbázisra támaszkodó, egyedi eredményeket felmutatni képes kritikai életrajzát is olvashatják.

II. Módszertan

Ennek megfelelően a kizárólag levéltári forrásokra építkező hagyományos biográfia megírását kevésnek éreztem volna, ahogy a korábbi módszertani megközelítéseket is zsákutcásnak tartottam, abból a szempontból, hogy zárttá tették a Lovikkal kapcsolatos kutatást és értelmezést. Emiatt fordultam az angolszász irodalomtudományban elfogadott és népszerűségnek örvendő kritikai életrajz (*critical biography*) műfajához, ami lehetőséget nyújt a különböző módszertanok és megközelítések integrálására. Így szerencsés módon nem kellett választanom a között, hogy kizárólag a műelemző, vagy épp ellenkezőleg, pozitivista módon adatoló dolgozatot írjak, mert ezeket a módszertanokat párhuzamosan és összehangoltan alkalmazhattam. A disszertáció érdeklődése alapvetően történeti jellegű, hisz egy személy életére és életművére kérdez rá, azonban az újhistorizmus módszertani megközelítésével élve egyben önreflexív módon az irodalom történetiségét is tematizálja, így azt is, hogy – Stephen Greenblatt nyomán – hogyan találhat utat Lovik Károly a mai magyar irodalomtudományba. A recepciótörténetre reflektálva, figyelembe véve az ott felhasznált megközelítésmódokat, igyekeztem új esztétikai

szempontokat is alkalmazni, így a hermeneutika, imagológia, térpoétika vagy emlékezettörténet eszköztárát. Az így létrejött szövegkorpusz vállaltan interdiszciplináris, heterogén és fragmentált jellegű, azonban bízom benne, hogy a dolgozat eredményei igazolják ennek a megközelítésnek a létjogosultságát.

III. Új eredmények

A dolgozat eredményeit két nagyobb csoportra bontanám. Külön ki szeretném emelni a disszertáció *Filológiai függelék* című fejezetét, valamint az ahhoz tartozó gyűjtést, ami függelékben található. Alapvető fontosságúnak tartottam, hogy komolyabban utánanézzek Lovik Károly novellisztikájának, felkutatva a különböző szövegváltozatokat. Ugyanis ezeknek az összehasonlításából szintén fontos következtetéseket vonhatunk le. A dolgozat emellett eddig nem látott adatbőséggel mutatja be, és próbálja meg kontextusba helyezni az író biográfiáját, mindezt a szépirodalmi és publicisztikai vonatkozások bemutatásával. Ezekre a feltáró jellegű kutatásokra lehetett építeni a dolgozat második csoportjába sorolható eredményeket, amelyek elsősorban a személyre és az életműre vonatkozólag tesznek megállapításokat, ill. javaslatokat. Vagyis arra, hogy milyen új, friss kérdésekkel érdemes Lovik Károly és életműve felé fordulni. Kutatásom során oda jutottam, hogy egy jóval autonómabb ember és író volt, mint azt az utókor feltételezte róla. Legyen szó arról, hogy hívó evangélikus emberként aktív szabadkőműves volt, vagy hogy novelláit miként írta át, mielőtt kötetben megjelentette volna őket, egészen odáig, hogy milyen poétikai eszköztárat használt. Feltételezett különállása a korszakban népszerű irodalmi köröktől egyrészt csak részben igaz, másrészt ez nem jelentette azt, hogy ne követte volna szorosán az irodalmi trendváltozásokat. Egy figyelmes, érzékeny, a korszakban lezajló irodalmi paradigmaváltást pontosan és hatásosan rögzítő író képe bontakozik ki előttünk, utóbbi pedig az eddig ismeretlen publicista Lovik Károly arca, amivel a szakma kevésbé foglalkozott. Mindezek elvezetnek a dolgozat azon végkövetkeztetéséhez, hogy a törésvonalak helyett érdemes – akár a Gilles Deleuze nevével fémjelzett rizóma és irodalmi kartográfia elméletére vagy másra alapozva – az organikus fejlődésre és a korszakokon átívelő rendszerekre és folyamatokra koncentrálni. Ha Kosztolányi Dezső az 1930-as években még emlékezett a századforduló ködlovagjaira, így Lovik Károlyra is, és nem felejtette el megemlíteni, hogy egykoron karonfogva járt velük, akkor ennek a felvetésnek van

létjogosultsága a kurrens magyar irodalomtudományban is. Bízom benne, hogy a filológiai kutatások, és annak a bemutatása, hogy hogyan viszonyult korának irodalmi változásaihoz, más kutatók számára is érdekessé teszik személyét és írásművészetét, ezáltal beilleszthetővé válik a magyar irodalomtörténeti folyamatba, úgy történeti, mint poétikai szempontok alapján is.

IV. A disszertáció témakörében megjelent publikációk

VIGH Péter, *Lovik és Babits: eltérő morális közelítések a Nagy Háborúhoz*, Kommentár, 2012/6, 107-115.

VIGH Péter, *Félreérthető dicséret? A szlovák ethosz összeolvasása Lovik Károly műveiből*, Magyar Napló, 2013/Január, 35-41.

VIGH Péter, *Szabadkőműves (és) hívő Lovik Károly és az eszmetörténeti labirintus*, Kommentár, 2013/2, 84-101.

VIGH Péter, *Szövegváltozatok a romantikára. Lovik Károly: A halál kutyája*, Irodalomismeret, 2013/2, 81-89.

VIGH Péter, *Vér és nyomdafesték*, Irodalmi Magazin, 2014/2, 76-77.